

EL LLENGUATGE

Els antònims

Entenem per *antònim* un mot de sentit directament oposat al d'un altre. Alguns diccionaris de sinònims, com per exemple el de S. Pey, són alhora diccionaris d'antònims, d'una manera complementària, és clar, perquè els mots als quals podem atribuir un o més antònims són en nombre molt més reduït que no pas els que presenten sinònims i, d'altra banda, els antònims dels mots que hom pot proposar com a sinònims d'un mot determinat no ho són alhora, necessàriament, d'aquest mateix mot. Efectivament, podem proposar *acabar* com a sinònim de *consumir*, però *començar*, antònim d'aquell verb, no sembla pas que ho sigui també del seu seu sinònim.

La relació d'oposició entre dos mots dels quals es pot dir que són antònims no és pas de la mateixa natura en tots els casos. Així, tothom reconeixerà que els antònims de *pujar* i *saber* són, respectivament, *baixar* i *ignorar*. Però entre el significat del verb *pujar* i el de *baixar*, és a dir, entre les accions expressades per aquests dos verbs, hi ha només una oposició de direcció, però l'una no constitueix pas la negació de l'altra, tal com s'esdevé en el cas de *saber* i *ignorar*. Dit d'una altra manera, *pujar* no equival a *no baixar*, talment com, en canvi, *saber* equival a *no ignorar* (i, per tant, *ignorar* equival a *no saber*). Normalment, no trobem a faltar l'existència d'un verb que tingui amb relació a *pujar* la mateixa significació negativa que té *ignorar* amb relació a *saber*, perquè podem expressar aquesta significació valent-nos d'oracions construïdes amb la negació *no*: *Jo no pujo*.

Un bon nombre dels antònims de significat negatiu (volem dir, amb un significat com el que té *ignorar* amb relació a *saber*) són mots composts formats especialment amb el prefix *in*, el qual revesteix també les formes *im*, *il*, *ir* i *i*. (Cal recordar que aquest prefix té a cops significació no negativa, com en *inhumar* o *inhalat*.) Així hem obtingut sobretot noms i adjectius, com *immodestia*, *inseguretat*, *incertesa*, *infidelitat*, *immòbil*, *indigne*, *il·lògic*, *irreligiós*, etc., així com també algun verb, com *incapacitat* o *inhabilitar* (que no equivalen ben bé, però, a *no capacitar* i *no habilitar*). Cal notar que l'existència de *inadvertit*, *implicat*, *inacabat*, etc. no suposa l'existència de «*inadvertir*», «*inaplicar*» o «*inacabar*», car aquelles formes són ja adjectives, i que la formació d'antònims amb el prefix *in* (i amb el prefix *des*) coneix les seves limitacions.

Albert Jané